

Publicerad 141005

Så blir äldre vården mer mänsklig

DEBATT

Var och varannan vecka nås vi av larm och rapporter om äldre som far illa på äldreboenden eller att de som har blivit beviljade hemtjänst lever med både undernäring, depressioner och vanvård som en naturlig del av vardagen. Varför och hur kan det hända frågar vi oss ute runt fikaborden i Sverige?

Även de anhöriga dukar under av allt administrativt arbete som de måste ordna med för att gamla mamma och pappa överhuvudtaget ska få någon tillsyn, medicinering och rätt mat. Helhetssynen vad gäller god vård och omsorg för äldre saknas. Både de som arbetar med det och de anhöriga ser brister samtidigt som detta bara fortgår. Parallellen med kejsarens nya kläder blir obehagligt uppenbar.

Det raljeras ibland om att politikerna ska äta likadan mat som de äldre för att upptäcka att den ibland inte ens duger till hunden. Det är egentligen bara en vindpust mot om de skulle flytta in en månad på ett äldreboende. Många är så dåliga att de inte orkar göra något under en dag och bara sitter eller ligger och många gånger sysslar vi med sjukhusvård istället för äldre vård. Stimulans i form av promenader, bingo, sjukgymnastik är i princip borttaget på våra äldreboenden på grund av besparingar.

Det enda som kan kallas stimulans på våra äldreboenden är måltiderna. Tyvärr läggs det i många fall varken engagemang eller tid på dessa. Många gånger är schemalagningen så bristfällig att en del av personalen själva är på rast när det är dags för de äldre att äta sin måltid.

Även inom hemtjänsten vittnar personalen om oacceptabla arbetssituationer. De gråter av frustration när de kommer hem ifrån sina jobb för att de inte hunnit med ens hälften av vad de önskade. I Sverige i dag styrs hemtjänsten av ett datoriserat system som bestämmer hur lång tid det får ta hos en "brukare". Ett system som administreras av personer som saknar insikt om hur det är att vara hos en levande människa med behov som inte styrs av minuter.

Att vara tilldelad 15 minuter för mat och social samvaro med en person som är ensam dygnets övriga 23 timmar och 45 minuter är inte bara ett hån mot den som är

tilldelad hemtjänst av sin biståndshandläggare utan även ett hån mot hela vårt samhälle och hur vi behandlar våra gamla.

Jämför vi svensk äldreomsorg/hemtjänst med en bilfabrikants process i skapandet av en ny bilmodell kan vi konstatera att bilfabrikanten med självklarhet sammanfogar alla sina fantastiska och kostsamma projekt för att skapa en såväl funktionell som angenäm bil. Inom äldreomsorgen har vi samma utgångspunkt, skillnaden är en brist på helhetssyn och att man istället har skapat stuprörsorganisationer ovetande om varandras kompetenser.

Bristen på helhetssyn har lett till ett avvaktande chefskap som jobbar inåt och inte blommar ut i sin verksamhet. Detta avspeglas såklart långt ner i verksamheten som dras med långdragna personalärenden där det finns mycket mer rättigheter än skyldigheter och där många glömt av vad de egentligen har för uppgift i organisationen. Inte så konstigt egentligen när så många chefer gömmer sig bakom skyskrapor av administration och möten. Många chefer – men få ledare.

Nu måste politikerna kliva fram och inte hålla igen på engagemanget. Att skylla på tidsbrist duger inte. Engagerad är man inte därför att man har tid över. Engagerad är man för att man vill något med verksamheten.

Sluta att använda ordet "brukare". Gäst är ett betydligt bättre ord som visar respekt. Vi sysslar nämligen med det finaste man kan göra: att ge någon en upplevelse som överträffar förväntningar. En bra organisation uppstår när det finns en glädje att ge andra en bra upplevelse. Ett egentligen lika självklart som genialiskt arbetssätt för att vi ska må bra både på jobbet och privat. Att ge är att få. Att se någon bli glad är att bli glad själv. Att få nöjda gäster föder arbetslust.

Tänk också om man inom äldreomsorg/hemtjänst kunde utnyttja måltiderna som en resurs och möjlighet – som en del av vården och omsorgen. Egentligen är det ganska enkelt. Som att låta personalen sitta med och äta vid bordet, och låta måltiden få ta tid samt duka fint med blommor och levande ljus. Och när så är möjligt – låta dem som lagat maten komma och presentera den.

De som är lite piggare som har hemtjänst skulle kunna ha en lösning a´la legomatlagning. Man får helt enkelt förberedda livsmedel som man själv med sin fantasi sätter ihop. T.ex. att kunna steka lite potatis eller välja pasta till sin kyckling, ett kul avbräck mot de gamla vanliga microlådorna. Inget svårt egentligen, på det här sättet arbetar restauranger runt om i världen under namnet mice an place (allt på sin plats).

När en person blir beviljad hemtjänst efter ett sjukhusbesök får de ofta med sig ett par flaskor näringsdryck hem. En dryck som kan upplevas både äcklig och svår att få i sig. Där förlorar den dyra drycken sin funktion. Vi har duktiga dietister som skulle

kunna sätta ihop en matkasse med massor av energi och vitaminer blandat med en kärleksfull chokladkaka till det ekande kylskåpet. Istället får brukaren hålla tillgodo med en näringsdryck i sin ensamhet framför TV:n...

Om vi ska lyfta den svenska äldreomsorgen från lervällingen behöver vi inte vara överens, men vi måste ha samma mål. För att nå dit krävs helheten och engagemanget!

Johan Andersson, 44 år

(har ägnat större delen av sitt yrkesliv till att ge människor service och god mat. Tidigare ämneskunnig hos Livsmedelsverket angående den framtida maten till våra äldre. I dag arbetar han med inspirationsföreläsningar, utbildningar och med att gå djupare in i organisationer för att få till helhetslösningar för både personal och gäster.